

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/3

Karar Sayısı : 2012/153

Karar Günü : 18.10.2012

R.G. Tarih-Sayı : 28.03.2013-28601

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onüçüncü Daire

İTİRAZIN KONUSU : 16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bankalar Kanunu Hükümlerine İstinaden Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul Etme İzni Kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketi Hakkında Tesis Edilecek Bazı İşlemler Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (a) fıkrasının ikinci paragrafının '*...Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat...*'bölümünün, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Türkiye İmar Bankası T.A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu kararı ile bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan, yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilen Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nde bulunan mevduatının ödenmesi için Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna başvurmuştur. Adı geçen Kurumca bu talebe süresi içerisinde cevap verilmeyerek talebin zımnen reddi üzerine davacı Vakıf tarafından red işleminin iptali istemiyle açılan davanın temyiz incelemesinde, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Onüçüncü Daire, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bankalar Kanunu Hükümlerine İstinaden Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul Etme İzni Kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketi Hakkında Tesis Edilecek Bazı İşlemler Hakkında Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren geçici 1. maddesinin (a) fıkrası şöyledir:

'GEÇİCİ MADDE 1- a) 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 3.7.2003 tarihli ve 1085 sayılı Kararı ile bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan Türkiye İmar Bankası T.A.Ş. tarafından kabul edilen ticari kuruluşlar mevduatı ile diğer kuruluşlar mevduatının sigortaya tabi tasarruf mevduatı için uygulanan faiz hesaplama yöntemi kullanılmak suretiyle belirlenecek 3.7.2003 tarihli tutarları Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 4969 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca mevduatların ödenmesinde izlenecek usul ve esaslara göre Tasarruf

Mevduatı Sigorta Fonu aracılığıyla ödenir. Bu amaçla Hazine Müsteşarlığınca, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna özel tertip Devlet iç borçlanma senedi ihraç edilir.

*Ancak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin doğrudan ve dolaylı olarak banka sermayesinde payı olan her türlü ortakları ile bunların ana, baba, eş ve çocukları ile bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ile şube müdürleri veya bunlar adına hareket eden kişiler veya bu fıkra da belirtilen kişilerin ayrı ayrı veya birlikte doğrudan veya dolaylı olarak yönetim ve denetimine sahip oldukları kuruluşlara ait ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduatı, **Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat** ile muvazaalı olduğu Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tespit edilen hesaplar için Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna herhangi bir ödeme yapılmaz.'*

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Alparslan ALTAN, Burhan ÜSTÜN, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN ve Celal Mümtaz AKINCI'nın katılımıyla 20.1.2011 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında;

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, OYBİRLİĞİYLE,

karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ARSLAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, muvazaalı olup olmadığı ortaya konulmaksızın Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait hesapların, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından ödenmeyeceğinin kurala bağlanmasının, hukuk devletinde kuralların sonuçlarının öngörülebilir olmasını gerektiren hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmadığı; TMSF'den yararlanma açısından

anılan Vakfa ait hesaplar ile diğer hesap sahipleri arasında bir fark bulunmadığından, bunlar arasında muvazaalı durumlar dışında ayırım yapılmasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5021 sayılı Kanun, bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketi nezdindeki ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduatı hesaplarında bulunan tutarların hak sahiplerine ödenmesinin esas ve usullerini düzenlemektedir.

Bankalar Kanunu'na tabi bankalarda usulüne uygun olarak açılan bireysel tasarruf mevduat hesapları dışında hiçbir bankacılık işlemi (ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduatı ya da hisse senedi işlemleri gibi) mevduat sigortası kapsamında değildir. Dolayısıyla, bu hesaplar açılırken anılan mevduat sahiplerince, banka tarafından ödemelerin yapılamaması riski üstlenilmiş olmaktadır. 5021 sayılı Kanun ise bu durumun istisnasını düzenlemektedir.

Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren geçici 1. maddesinin (a) bendinin ikinci fıkrasında, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin doğrudan ve dolaylı olarak banka sermayesinde payı olan her türlü ortakları ile bunların ana, baba, eş ve çocukları ile bankanın yönetim kurulu ve kredi komitesi başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, imzaları bankayı ilzam eden memurları ile şube müdürleri veya bunlar adına hareket eden kişiler veya bu fıkra da belirtilen kişilerin ayrı ayrı veya birlikte doğrudan veya dolaylı olarak yönetim ve denetimine sahip oldukları kuruluşlara ait ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduatı, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat ile muvazaalı olduğu TMSF tarafından tespit edilen hesaplar için TMSF tarafından herhangi bir ödeme yapılmayacağı hükmüne bağlanmıştır. Kanun koyucu, burada sözü edilen ve Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin işleyişinde, yönetilmesinde ve tasarruflarında fonksiyonu, yetkisi veya katkısı bulunan kişilerin işlemleri için özel bir düzenleme yapmış ve bu kişileri kötü niyetli, yapılan işlemleri de bir nevi muvazaalı işlem gibi kabul etmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, haklı bir nedene dayanmayan ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin ihlali yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Yukarıda belirtilen şekilde özel düzenleme öngörülmesinin nedeninin, finans sektöründen kaynaklı üst üste yaşanan ekonomik krizler sonrası kamuoyunda '*banka hortumlamak*' şeklinde kavramlaştırılmış olan ve krizlerin tetikleyicisi olan fiillere karşı kamuoyunun duyarlılığına cevap vermek olduğu, bu düzenleme ile amaçlananın '*banka yöneticileri*'nin eylem ve işlemlerinin toplumsal etkileri ve kamu düzeni üzerindeki sonuçları gözetilerek özel bir hükümle daha ağır bir yaptırıma tabi tutulmalarının sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye İmar Bankası T.A.Ş. Memur ve Müstahdemleri Yardım ve Emekli Sandığı Vakfı, üyelerinin tamamını banka çalışanlarının oluşturduğu ve sermayesinin % 50'sinin banka

tarafından karşılandığı, sosyal güvenlik kuruluşu niteliğinde bir sandıktır. Dolayısıyla, Vakıf ile Banka arasında organik bir bağ kurulmuş olup Bankaya el konulma sürecinde Vakıf yöneticilerinin bir kısmının aynı zamanda Bankanın da yöneticileri arasında olduğu görülmektedir.

Haklı bir nedene dayanmaksızın, Devlet güvencesinden yararlanılmasını önlemek ve Bankaya hakim sermaye sahiplerinin ya da yöneticilerinin kendi kusurlarından kaynaklanan hak taleplerini kapsam dışı bırakmak amacıyla böyle bir madde düzenlendiği anlaşılmaktadır. Kamu yararı, bankalara duyulan güveni artırmak suretiyle tasarrufları korumak, mali piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak ve somut olayda da kusuru olmaksızın oluşan mağduriyetleri gidermek amacıyla getirilen mevduat sigortası sisteminin, bankanın kötü yönetilmesinde ve mağduriyetlerin oluşmasında katkısı olanlarca kullanılmasının önlenmesi Devletin, Anayasa'nın 5. maddesinde belirtilen temel amaç ve görevlerine de uygundur.

İtiraz konusu kuralda bahsedilen Vakfın sermayesinin % 50'si Banka tarafından karşılanmıştır ve yöneticileri aynı zamanda Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin de üst düzey yöneticileridir. Kanun koyucu, Banka yöneticilerinin işlemleri nedeniyle Bankanın içinin boşaltıldığını ve mevduat sahiplerinin bu nedenle mağdur olduğunu düşünerek bu düzenlemeyi yapmıştır. Düzenleme bu şekliyle iyi niyetli hesap sahiplerini dikkate almış, güvence kapsamında olmamasına rağmen Bankanın yöneticileri ve onların yönetiminde bulundukları vakıf hesabı dışında tüm ticari ya da diğer kuruluş mevduatı sahiplerinin hesaplarındaki tutarların ödenmesini öngörmüştür. Banka yöneticileri ile kusurdan sorumlu olmayan diğer hesap sahipleri arasında ayırım yapılması haklı bir nedene dayandığından eşitlik ilkesinin ihlal edildiğinden söz edilemez. Kaldı ki, hukukun genel ilkeleri gereğince de kimse kendi kusuruna dayanarak bir hak iddiasında bulunamaz ve hukuk devletinde bir hakkın kötüye kullanılması koruma göremez.

Anılan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın, Anayasa'nın 2. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Bu görüşe, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT katılmamışlardır.

VI- SONUÇ

16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Bankalar Kanunu Hükümlerine İstinaden Bankacılık İşlemleri Yapma ve Mevduat Kabul Etme İzni Kaldırılan Türkiye İmar Bankası Türk Anonim Şirketi Hakkında Tesis Edilecek Bazı İşlemler Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (a) fıkrasının ikinci paragrafının "*Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat*" bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 18.10.2012 gününde karar verildi.

Esas Sayısı : 2011/3
Karar Sayısı : 2012/153

Başkan

Haşim KILIÇ

Başkanvekili

Serruh KALELİ

Başkanvekili

Alparslan ALTAN

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Üye

Üye

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin (a) fıkrasının ikinci paragrafında, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat ile muvazaalı olduğu Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından tespit edilen hesaplar için TMSF'ca herhangi bir ödeme yapılmayacağı hükme bağlanmıştır.

Yasa koyucu tarafından, finansal piyasalardaki güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin düzenli olarak yürütülmesi, bu bağlamda tasarruf sahiplerinin bankacılık sektörüne güveninin sarsılmaması amacıyla İmar Bankası nezdinde mevduat sigortası kapsamında olmayan ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduat hesabı sahiplerinin mağduriyetlerinin önlenmesi için geri ödemeyle ilgili 5021 sayılı Yasa çıkarılarak, İmar Bankasında ticari kuruluşlar ve diğer kuruluşlar mevduat hesabı olan hak sahiplerine ödeme yapılması öngörülmüştür. Bu düzenleme uyarınca, muvazaalı olduğu tespit edilen hesaplar için TMSF'ca herhangi bir ödeme yapılmayacağına, uyuşmazlık çıkması durumunda da konunun yargı organlarınca açıklığa kavuşturulacağına duraksamaya yer yoktur. Ancak, muvazaalı olup olmadığı araştırılmaksızın bu yönde bir varsayıma dayanılarak Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait hesapların sigorta fonunca ödenmeyeceğinin öngörülmesi, adil bir hukuk düzeni kurup bunu sürdürmekle yükümlü olan hukuk devletinde kişilerin hukuk güvenliğini sarsan hak ve adalet duygularını zedeleyen bir sonuç doğurmaktadır.

Öte yandan, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait hesap sahipleri ile diğer hesap sahipleri arasında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan yararlanma bakımından bir fark bulunmamaktadır. Banka personelin muvazaa veya başka bir hukuka aykırılık nedeniyle diğer hesap sahiplerinden farklı

durumda bulundukları kanıtlanamadığı sürece bunlar arasında ayırım yapılması, Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen eşitlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

Devletin kurduğu ve yasalara uygun olarak sürdürülmesinden sorumlu olduğu hukuk düzenine güvenerek işlem yaptığı kabul edilen iyi niyetli hesap sahiplerinin uğradıkları zararın tazmini amacıyla bir çeşit atıfet olarak getirilmesi, itiraz konusu düzenlemede hukuka aykırı biçimde ayırımlar yapılmasının haklı nedeni olamaz. Yasa koyucu takdir yetkisi kapsamında bir zararın tazminini, farklı hukuki gerekçelerle uygun bulmayabilir. Buna karşın, atıfet biçiminde de olsa böyle bir yol öngörülüyor ise hukuk düzeni tarafından kabul görmüş hukuka aykırılıklar dışında bireyler arasında ayırım yapılması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturur.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

Kural, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'ti personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait karşılıksız Devlet iç borçlanma senetleri için, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca herhangi bir ödeme yapılmayacağını hükme bağlamaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde;

'Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.' denilmektedir.

Maddede belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, her alanda adil, güvenilir bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinin önemli unsurlarından olan hukukî güvenlik ilkesi, sadece bireylerin devlet faaliyetlerine duyduğu güveni değil, yürürlükte bulunan mevzuatın süreceğine duyulan güveni de kapsar.

İtiraz konusu kural, Türkiye İmar Bankası personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait Devlet iç borçlanma senetlerinin, bu sandık ve vakıfların salt Türkiye İmar Bankası personeli tarafından kurulmuş olmasını muvazaanın varlık nedeni

saymakta ve söz konusu senetlerin muvazaaya dayalı olarak edinildiğini kabul ederek, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca herhangi bir ödeme yapılmayacağını öngörmektedir.

Bir bankanın salt personeli olmak muvazaanın varlığı için tek başına yeterli kanıt olmayacağı gibi, bir olayda muvazaanın var olup olmadığının hukuki sonuç doğuracak şekilde ve kesin olarak saptanabilmesi de yasama organının değil yargı organlarının işidir.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından ediniliş biçiminde ciddi muvazaa şüphesi olduğu saptanan Devlet iç borçlanma senetleri için ödeme yapılmayabilir, ancak, bu konuda dahi çıkabilecek bir uyuşmazlığın yargı organları tarafından karara bağlanması hukuk devleti olmanın gereğidir.

Öte yandan, Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu kararı ile bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılarak, yönetim ve denetiminin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na varlıklarıyla birlikte devredilmiş olması dikkate alındığında, dava konusu kuraldaki hesap ya da işlemlerin, mevduat sigortası kapsamında kalıp kalmamasının bir öneminin olmadığı, hukuki güvenlik gereği mağdurlara yapılan ödemelerin de atıfet olarak kabul edilemeyeceği açıktır.

Yasa koyucu ihtiyaç duyduğu bir alanı düzenlerken, Anayasa ve hukukun genel ilkelerine uymak ve keyfi olarak nitelendirilecek düzenlemelerden kaçınmak durumundadır.

İtiraz konusu kuralın, muvazaanın varlığını peşinen kabul edip buna göre uygulama yapılmasını sağlaması nedeniyle adil olduğundan, dolayısıyla da Anayasa'ya uygunluğundan söz edilemez.

Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine aykırıdır. İptali gerekir.

Üye
Mehmet ERTEN

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz başvurusuna konu olan 16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (a) fıkrasının ikinci paragrafında "**Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat**" için Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca herhangi bir ödeme yapılmayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Anılan geçici 1. madde metni incelendiğinde, maddede sayılan tüm durumların yasakoyucu tarafından 'muvazaalı işlem' kabul edildiği ve bu meyanda İmar Bankası Personelinin (çalışanlarının) üyesi olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduatın da bu kapsamda değerlendirildiği, bunun doğal sonucu olarak, anılan banka çalışanlarının aylıklarından kesilen aidatlar ile işveren bankanın yatırdığı karşılıklar toplamından oluşan mevduat tutarının da 'muvazaalı' sayılarak, bunların TMSF aktifine dahil edildiği anlaşılmaktadır.

İtiraz başvurusunda bulunan Mahkeme kararında da işaret edildiği üzere, muvazaalı olup olmadığı ortaya konulmaksızın, anılan banka personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait hesapların TMSF'ca ödenmeyeceğinin kurala bağlanması, hukuk devletinde kuralların sonuçlarının öngörülebilir olmasını gerektiren hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmaz. Ayrıca bu banka mevduat hesapları arasında ayırım yapılarak, sigorta kapsamındaki mevduat sahiplerine ödeme yapılmasının öngörülmesi; dava konusu sandık ve vakıf mevduat sahiplerinin bu birikimlerinin ise 'muvazaalı' varsayılarak, bunların sahipleri olan banka çalışanlarına hiçbir ödeme yapılmayarak, bu hesaplara TMSF'ca el konulması Anayasa'nın eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Kaldı ki Anayasa Mahkemesi'nin 4.5.2005 günlü, E. 2004/4, K.2005/25 (R.G. 23.6.2005, Sayı:25854) kararında; aynı Bankanın Off-Shore (Kıyı Bankacılığı) hesaplarındaki mevduatlara el konulmasını öngören 16.12.2003 günlü, 5021 sayılı Kanun'un ilgili hükmü iptal edilirken şu gerekçeye dayanılmıştır:

"Mevduat sahiplerinin söz konusu mevduatlarının Türkiye'deki muhatabı olduğu bankaya ödenip ödenmediğini takip etme zorunluluğu yoktur. Kaldı ki muvazaalı olduğu Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tespit edilen hesaplar için Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nca herhangi bir ödeme yapılmayacağı, bu konuda uyuşmazlık çıkması durumunda da konunun yargı organlarınca karara bağlanacağı kuşkusuzdur. Bu nedenle, Mudinin bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırıldığı tarihten geriye doğru bir ay içinde karşılığı ödenmeksizin aktarılan hesaplarının sigorta fonunca ödenmeyeceğinin kurala bağlanması, hukuk devletinde kuralların sonuçlarının öngörülebilir olmasını gerektiren hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmaz' Kıyı bankalarındaki hesaplarında bankacılık işlemi yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan bankaların yurt içi kayıtlarına karşılığı nakden ödenmeksizin aktarılan mevduat sahipleriyle aynı bankanın diğer mevduat sahipleri arasında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'ndan yararlanma açısından bir fark bulunmadığından, bunlar arasında muvazaalı durumlar dışında ayırım yapılması eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Açıklanan nedenlerle dava konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir"

Anayasa Mahkemesi'nce sonuçlandırılan benzer bir ihtilafta; bankaların fona devrinden sonraki işlemler nedeniyle üçüncü kişilerin iyi niyet iddiasında bulunmalarını yasaklayan 18.6.1999 günlü, 4389 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (7) numaralı fıkrasının değişik (b) bendinin ilgili ibaresi iptal edilirken, Anayasa Mahkemesi'nce şu gerekçe ortaya konulmuştur:

" İtiraz konusu kuralda, bankaların Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devrinden sonra üçüncü kişilere yapılan satış, devir ve temlik, sınırlı ayni hak tesisi gibi işlemler nedeniyle, söz konusu işlemlere taraf olan üçüncü kişilerin iyiniyet iddiasında bulunamayacakları belirtilmiştir'Kişinin, kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin en etkili ve güvenceli yolu, yargı mercileri önünde haklılığını arayabilmesi ve davada ileri sürülen iddiaların ve delillerin karşı

tarafın iddia ve delilleriyle eşit imkânlarda araştırılması ve eşit değerlemeye tâbi tutulmasıdır. 'Kamu alacağının tahsilinin hızlandırılması gibi soyut bir gerekçe, iyiniyete, ilişkin ispat kuralını uygulanmamasının nedeni olmaz. Kuralda geçen tüm üçüncü kişilerin işlemleri muvazaalı kabul edilerek, iyiniyetli üçüncü kişilerin dava açma haklarının özü zedelenmekte, mahkemeye etkili erişim ve savunma hakları engellenmekte, korunmasında kamu yararı bulunan iyiniyetli kimsenin, idare ve mahkeme yönünde iyiniyetli olduğunu iddia ve ispat etme hakkı elinden alınmaktadır. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, üçüncü kişiler yönünden Anayasa'nın 2. ve 36. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir" (Any. Mah. 20.1.2011 tarih ve E. 2009/53, K.2011/19 sayılı kararı; RG. 14.4.2011, Sayı: 27905)

Konunun diğer bir cephesi, 'Banka sandıklarının işlem tarihi itibarıyla özel bir statü teşkil ettiği ve SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı dışında ayrı bir sosyal güvenlik kuruluşu teşkil ettikleri gerçeğidir. Nitekim 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kanunu'nun Geçici 20. maddesiyle, bu sandıkların mensupları yeni sosyal güvenlik sistemine intibak ettirilmişlerse de, bu sandıklar kapatılmamış ve mensuplarına ek sosyal güvenlik sağlama fonksiyonlarına müdahale edilmemiştir. Oysa dava konusu kural, adı geçen bankanın mensuplarının kurmuş olduğu Sandık ve Vakfın tüm mevduatlarına el atma suretiyle, Anayasa'nın 60. maddesiyle korunan sosyal güvenlik hakkının da ihlaline yol açmıştır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, dava konusu kuralın Anayasa'nın 2., 10. ve 60. maddelerine aykırı olmak nedeniyle iptal gerektiği kanaatine ulaştığımdan; aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

KARŞIOY YAZISI

16.12.2003 günlü, 5201 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (a) fıkrasının ikinci paragrafında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunca bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin doğrudan veya dolaylı olarak banka sermayesinde payı olan her türlü ortakları ile bunların yakınlarının ve Banka'nın yönetici ve imzaları ile ilzam eden yetkililerinin yanı sıra, Banka personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat için herhangi bir ödeme yapılmayacağı öngörülmüştür.

İptali istenen kural, düzenlemenin "*Türkiye İmar Bankası T.A.Ş.'nin personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat*" bölümüdür.

Düzenleme genel olarak, Bankanın içine düşürüldüğü durumla ilgili olarak Bankanın hakim sermaye sahiplerinin ve yöneticilerinin kendi kusurlarından kaynaklanan hak taleplerini Bankanın tasfiyesi sürecinde hak sahiplerine sağlanan korumanın kapsamı dışında bırakmayı

amaçlamıştır. Buna göre kuralla, belli kişi ve grupların mülkiyet hakkı kapsamında olan alacak haklarına bir sınırlama getirilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiş, 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ilke ve esaslarına yer verilmiş, 35. maddesinde ise mülkiyet hakkı düzenlenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabilecek olup, öngörülebilir sınırlamanın mülkiyet hakkının özüne dokunmaması, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir.

İptali istenen kuralla, Türkiye İmar Bankası personelinin kurmuş olduğu munzam veya yardımlaşma sandık ve vakıflarına ait mevduat için herhangi bir ödeme yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Her ne kadar Banka personelinin kurduğu vakfın sermayesinin %50'si Banka tarafından karşılanmış ise de geri kalan %50'nin muvazaalı bir işlem konusu olup olmadığı araştırılmadan malvarlığının bu bölümünün de bloke edilmesi, adil olmayan, ölçsüz bir düzenlemedir. Kural gereğince mülkiyet haklarına sınırlama getirilen sandık ve vakıflar ile bunların Banka yöneticisi veya sermayedarı olmayan personelleri, Bankanın içine düşürüldüğü durumdan sorumlu tutulamazlar. Bu nedenle bunlar hakkında da Bankayı zarara uğratan sermayedar ve yetkililerin mevduatları için öngörülen önlemlerin uygulanması, bu gruptaki kişilerin mülkiyet hakkını ağır biçimde ihlal eden, ölçsüzce bir müdahaledir. Kaldı ki Kanun'da, muvazaalı olan hesaplar için ödeme yapılmayacağı esasen hükme bağlanmıştır. Bu nedenle kural, amacın gerçekleştirilmesi için zorunlu da değildir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 35. maddelerine aykırıdır.

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT